

Hvordan skal læring forstås?

Christian Aabro (red.): Den styrkede pædagogiske læreplan – baggrund, perspektiver og dilemmaer
Forlaget Samfundslitteratur 2019
218 sider, 225 kr.

Heidi Lykke Nissen

”Hvad laver du?” ”Nå så du underviser pædagoger, kan det være så svært at lære nogen at passe børn?”

Den sætning har jeg desværre hørt et utal af gange i mine år som underviser i pædagoguddannelsen. En myte om at der ikke er brug for meget for at indholdsudfylde dagligdagen i det danske institutionsliv. Allerede i 2004, da de første nationale læreplaner blev indført, blev den myte for bestandigt lagt i graven. Hvad her sidenhen sker bør læses som en polyfoni (sommetider kakafoni!) af stemmer fra et mangfoldigt felt af værdikamp(e), professionaliseringsbestræbelse(r) og ”Faldende økonomiske bevillinger” (Bogen, s.21) (samt måske endog ligefrem ”konceptindustrien” (bogen, s.170) ”Det er en relativt kompliceret affære” (Bogen, s. 21).

Læreplanerne kom i efterdønningerne af de første PISA-test og i denne historiske sammenskrivning læses det tæt vævet sammen med de netop fundne ”læringsmangler” (Bogen s. 159). Det udtalte politiske budskab var i tiden tydeligt; ”Vi skal oppe os” (daværende statsminister) og ment som krav om at ”vi skal være dygtigere og helst hurtigt dygtigere” (bogen s. 160). Derfor rykkes nationaliseringen af lærings-hensigter helt ned i dagtilbuddene – for første gang i Danmarks historien. Her er ”Det er måske på sin plads lige at minde om, at vi ikke har læreplaner i Danmark, fordi det pædagogiske arbejdsfelt har ønsket det” (Bogen s.9). Dog går der ikke længe før at ”stemningen vendte, efterhånden som planerne blev ført ud i livet ude i institutionerne. Som tiden gik, forstummede kritikken, og læreplanerne blev af pædagogerne efterhånden italesat i mere positive vendinger” (Bogen s. 11). Dog ”kneb [det] stadig lidt

med den systematiske dokumentation af læringen. Ofte dokumenterede man i stedet aktiviteterne” (bogen s. 13). Dette bliver en del af den hjemmel den nye lov opstår i. Således vedtaget d. 29. maj. 2018 ”Bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanemaer” (loven i fuld tekst findes i appendix s. 177 – 199) ”med en politisk ambition om bred opbakning til arbejdet” (Bogen, s.173). Dette blev indfriet (ibid). Grundlaget udfoldes i ”Den pædagogiske læreplan. Krav og indhold til den pædagogiske læreplan” (Børne- og socialministeriet, 2018). Den nye lov bør ses som en ”principtekst” og ”styringstekst” (bogen, s. 21+22). Bogens ærinde er, at formidle dette dobbelte foki, således belyses hvorfor læreplanerne revurderes og re-aktualiseres som ”den styrket læreplan”. Dilemmaerne som perspektiver skærpes og udfoldes i den forholdsvis korte og dog kompakte bog.

Kapitel 2 – 7 beskriver de enkelte læreplanstemaer: ’Alsidig personlig udvikling’, ’social udvikling’, ’kommunikation og sprog’, ’krop, sanser og bevægelser’, ’Natur, udeliv og science’ samt ’kultur, æstetik og fællesskab’. Disse indholdstematikker bidrager samlet set til læreplanen. Jeg synes kapitlerne kan læses på forskellig vis; hvert enkelt af disse kapitler bidrager nemlig inspirerende og anvisende til hvordan det enkelte tema kan forstås via udpegning af eksemplariske teoretiske inspirationer og hermed også produktiv operationalisering i praksis. Min anbefaling er dog at læse Appendix først. Det vil støtte grænsedragningen mellem lovens (kunne man sige ’pædagogen skal’) og den enkeltes forfatters produktive eget-blik for praksis (kunne man sige ’pædagogen kunne’). Den rettesnor savnede jeg i enkelte kapitler. Det satte mig en del på arbejde som læser.

”Læreplaner i praksis. Daginstitutioners arbejde med pædagogiske læreplaner” (EVA, Danmarks evalueringsinstitut, 2012 om lærerplanerne 2004) anvendes til at tydeliggøre at der er forskel i hvordan pædagogerne formår at løfte de enkelte temaer. Nogle temaer fremstår i evalueringen mere systematisk gennembearbejdet end andre, hvilket kobles til temaets egenart samt dokumentationsudfordringer. Fx forskellen mellem ’kommunikation og sprog’ og ’Natur, udeliv og science’: ”Hvorvidt temaet sprog er ’nemt’ eller ’svært’ at arbejde med og hvorfor, svarer pædagoger bl.a. ”at sprog [...] er nemmest at håndtere”, og at ”det er rimelig konkret og håndgribeligt”, hvilket begrundes med sprogetemaets ’målbarhed” (bogen s.83). Dette kan ses til forskel for ”Naturen og naturfænomener’ er det tema, ”danske pædagoger arbejder mindst systematisk med” (bogen s. 135). Fordi temaet syntes ”utydeligt” (Bogen, s.123). ”Børn er grundlæggende nysgerrige og undersøgende, men det at rette opmærksomheden mod noget, som fx at omverdenen kan beskrives i rum, form og tal, er ikke noget, børn gør automatisk, dvs. helt af sig selv” (Bogen s. 130). Det kræver noget af det pædagogiske personale at skabe en evaluerings- og dokumentationskultur, der indfanger det processuelle ’at rette opmærksomheden hen’ eller de mere uhåndgribelige elementer fra det pædagogiske grundlag. Kommer vægten i den pædagogiske praksis til at rette

sig mod de situationer og begivenheder, der nemmest lader sig dokumentere? Vil Styrket læreplans fordring 'meningsfuld dokumentation' lede til revision af etablerede og igangværende evalueringskulturer alle steder i det kommunale landskab?

En dag var vi alle på arbejde; ingen syge. Vi kunne lave det vildeste arbejde på gulvet. Straks var vi tre der gik fra for at skrive læreplanen (udtalt af pædagog, i undervisningen på kompetenceløft i styrket læreplan, såkaldte Faglige Fyrtårne).

"Arbejdet med læreplanerne [indebar] en risiko for, at pædagogernes tid og opmærksomhed blev tvunget væk fra nærværet med børnene gennem en favorisering og hierarkisering af lærings-specifikke praksisformer" (Plum, 2012, Ellegaard og Stanek 2004, Schmidt, 2013) (bogen s, 11). Det er en delikat balance de kommende år at skabe praksis for ikke at give forrang til disse mere akademiske bestræbelser med italesættelser af det pædagogiske grundlag på bekostning af tiden med børnene, men som en forudsætning herfor. Dette er udfordrende (fagpolitisk, pædagogisk og kulturelt) og "potentielt efterlade[s] praksis til selv at (re)formulere et sammenhængende teoretisk bud på, hvordan læring må forstås i netop deres læreplan" (Bogen s, 172). På den måde "efterlades feltet i en situation, hvor fortællinger af en brugbar og operationel forståelse af det pædagogiske grundlag for frit spil og vil blive efterspurgt" (bogen, ibid). Hvilket igen måske vil lede til positioneringskampe i lokale medarbejderkulturer; forhandlingskampe mellem forskellige organisatoriske niveauer og til fortsat diskursiv drøftelse på samfundsplan. "Uanset kritiske stemmer kan vi ud fra historien at dømme være ret sikre på, at den nye styrkede læreplan får betydning" (bogen s. 173) afslutter Stanek og hører jeg egentlig ikke 'på godt og ondt'?

Heidi Lykke Nissen, lektor på Københavns Professionshøjskole